

A román kormány által kiadott nemzetiségi statútum sajtóban közölt tervezete (Bukarest, 1944 december)

A bukaresti Romania Libera nyomán közöljük a Vladescu-Raroasa tanár vezetése alatt álló román Nemzetiségügyi Minisztérium első tervezetét a romániai nemzetiségi kérdés megoldására. Örömmel üdvözljük ezt a tervezetet, mert elégtételt ad mindazok számára, akik akár a trianoni korszak kisebbségi életében a magyarság jogaiért, akár pedig a bécsi döntés óta a román kisebbség sérelmei ellen küzdöttek. Ez a nemzetiségi tervezet új korszak felé nyit ablakot a Dunavölgyében, ama korszak felé, amikor már békésen élhetnek egymás mellett a nemzetek.

Kérdés azonban, hogy a nyilvánosságra hozott tervezet tökéletes-e? Első pillanatra megállapíthatjuk, hogy nem egy gyengébb pontja haladó volta ellenére is alkalmat tud még adni a nemzeti sovinizmus érvényesülésének. Nyilvánvaló az is, hogy e tervezet az északerdélyi demokratikus tényezők meghallgatása nélkül jutott kidolgozásra, hiszen közismert, hogy Északerdély demokratái a kolozsvári magyar egyetem fenntartását tartják szükségesnek, míg a tervezet csak egyes magyar tanszékekről beszél.

Szükségesnek találjuk tehát, hogy ankétot nyissunk e nemzetiségi tervezet széleskörű megvitatása számára, megszólaltatva a következő napok és hetek során mindazokat az érdekelt személyiségeket, akik akár szakminőségben, akár pedig az északerdélyi lakosság demokratikus kibontakozása terén szerzett közbizalom alapján érdemlegesen járulhatnak hozzá a nemzetiségi tervezet megvitatásához.

I. Általános rendelkezések

1.§ A törvény előtt minden román állampolgár egyenlő és ugyanazon polgári és politikai jogokat élvezi faji, nyelvi vagy vallási különböztetés nélkül.

2.§ Tilos a román állampolgárok származását jogi helyzetük megállapítása céljából kutatni.

3.§ Polgári és politikai jogokat elnyerésére és azzal való élésre, közszolgálatba és hivatalokba való felvételre, vagy általában különböző foglalkozások gyakorlására egyetlen román állampolgár részére sem képezhet akadályt a nyelvi, vallási, hitbeli vagy felekezeti különbség. ve

4.§ A romántól különböző nyelvű, fajtájú vagy vallású nemzetiséghez tartozó román állampolgárok ugyanolyan elbánásban részesülnek, illetve ugyanolyan jogi és ténybeli szavatosságot élveznek mint a többi román alattvalók.

Törvény által büntetettik az állampolgárok jogainak bármilyen közvetlen vagy közvetett megszorítása, vagy megfordítva: az állampolgárok részére faji, vallási vagy nemzetiségük alapján közvetlenül vagy közvetett úton kiváltságok teremtése, valamint faji, vallási vagy nemzetiségi kizárólagosságnak vagy gyűlölködésnek és lebecsülésnek bármilyen formában történő terjesztése.

1. § - A megjelölésben: Minden román állp.
bizet utolsó joga

II. Részletes rendelkezések

1. Nyelvi vonatkozásban

6.§ 5.§ A román állam hivatalos nyelve a román nyelv. Mégis azokon a közigazgatási vagy igazságszolgáltatási területeken, ahol a lakosság nagyrésze másnyelvű mint a román, a 8. és a következő szakaszok rendelkezéseit kell alkalmazni.

7.§ 6.§ Magánvonatkozásban, iparban és kereskedelemben, vagy vallás, sajtó és bármilyen természetű közlemények terén vagy közgyűléseken a román állampolgárok szabadon, feltétlenül és minden megszorítás nélkül használhatnak bármilyen nyelvet.

7.§ 7.§ Minden román állampolgár maga jogosított arra, hogy megállapítsa anyanyelvét vagy nemzetiségét. E tekintetben tilos a hatóságok részéről mindennemű beavatkozás, a hivatalos közegek kötelesek lévén elfogadni az illető állampolgár vallomását.

8.§ Azok a törvényszékek és járásbíróóságok, amelyeknek a hatásköre olyan igazságszolgáltatási kerületre terjed ki, melyben az utolsó népszámlálás szerint a lakosságnak legalább 30 %-a közös, de nem román anyanyelvű, kötelesek:

a) az illető kerület azon lakosaitól, akik a 30 százalékos arányszámot meghaladják, nyelvükön előterjesztett beadványokat elfogadni, anélkül hogy az állam nyelvére való lefordítást is követelnék;

b) a beadványok tárgyában ugyanazon nyelven határozni;

c) az ügyfelet anyanyelvén hallgatni ki.

9.§ Az igazságügyminiszter a hivatalos statisztikai adatok alapján megállapítja, hogy melyek azok a törvényszékek és járásbíróóságok, amelyekre az előző törvényszakasz céloz.

10.§ Azok a községi és megyei hatóságok, amelyeknek területi hatásköre olyan közigazgatási kerületre terjed ki, amelyben az utolsó népszámlálás szerint a romántól különböző, közös anyanyelvű állampolgárok száma azon kerület összes lakosainak legalább 30 százalékát teszi, kötelesek:

a) azoktól a lakosoktól, akik a 30 százalékot elérik, az ő anyanyelvükön megszerkesztett mindennemű kérvényt, emlékiratot, válasziratot, vagy bármilyen iratot elfogadni anélkül, hogy követelhetnék az állam hivatalos nyelvére való lefordítást;

b) a benyújtott ügyiratok felett ugyanazon a nyelven határozni;

c) az ügyfelet anyanyelvén kihallgatni;

d) az ilyen területi kerületekben a községi és megyei tanácsban a 30 százalékot kitevő nemzetiség választott vagy jogszerinti tagjai anyanyelvükön szólalhatnak fel.

11.§ A belügyminisztér a hivatalos statisztikai adatok alapján megállapítja, melyek az előző szakaszban jelzett községek és megyék.

12.§ A 9. és 11. szakaszokban jelzett bírósági fórumok és közigazgatási hatóságok bírúinak és tisztviselőinek ismerniük kell az illető nemzetiség nyelvét is.

13.§ A napilapok és mindennemű sajtótermékek címlapján, valamint ezen közlemények szövegében is a helységnevek az illető nemzetiség nyelvén is feltüntethetők.

14.§ Az állampolgárok családnevei az anyakönyvbe csakis az illető állampolgár személyi okmányaival bizonyított eredeti formában és helyesírással jegyezhetők be.

15.§ Azokban a városokban, ahol az utolsó népszámlálás szerint a lakosság összességének legalább 30 százaléka a romántól különböző, közös anyanyelvű, az utcák neveit, hű fordításban, az illető nemzetiség nyelvén is fel kell tüntetni.

16.§ Az államilag elismert tanintézetek által kibocsátott diplomák és bizonyítványok alapján kinevezett, bármilyen kategóriába tartozó köztisztviselő semmiféle indoklással sem

kötelezhető román nyelvvizsga tételére.

17.§ Minden meglevő és 1944. augusztus 23. után közzéleendő köztörvényt hivatalos gyűjteményben kell lefordítani azoknak az együttlakó nemzetiségeknek nyelvére, amelyek az utolsó népszámlálás adatai szerint az ország összlakosságának legalább 5 százalékát teszik ki.

Te véglegesen a helyi hatásvégi rendelkezésről is szó van!

2. Közoktatás

18.§ Román állampolgárok, fizikai vagy jogi személyek, köz- vagy magánjogiak, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélkül jogosultak, hogy saját költségükön, az 1925 évi, a magánoktatás megszervezéséről szóló törvény feltételei mellett bármilyen fajta magán- és felekezeti iskolát és intézményt létesítsenek, vezessenek és igazgassanak.

19.§ A románától különböző anyanyelvűek által lakott községekben és amelyekben a gyermekek számbavétele alkalmával legalább 40 iskolaköteles gyermeket irtak össze, a gyermekek szüleinek közös kérésére az állam köteles, a román tanítású állami elemi iskolákkal egyenlő feltételek mellett, az illető nemzetiségnek megfelelő tanítási nyelvű elemi iskolát felállítani.

20.§ Az esetben, ha a működő felekezeti magán középiskolák nem lesznek abban a helyzetben, hogy felvehessék az összes kérelmezőket, a román állam, a szükséghez mérten, az összlakosság és a román középiskolák közötti arányosság tiszteletben tartása mellett, az illető nemzetiségnek megfelelő tanítási nyelvű állami középiskolákat kell hogy állítson.

21.§ Az érettségi vizsgán a magániskolák tanulóit azon a nyelven vizsgáztatják, amelyen az érettségi tantárgyakat az illető magániskolában előadták, kivéve azt az esetet, amikor maga a tanuló kéri, hogy vizsgáztassák román nyelven.

22.§ A kolozsvári tudományegyetem jogtudományi és bölcsészeti karán, figyelemmel az illető karon a hallgatók számára, magyar és német nyelvű tanszékeket állítsanak fel.

3. Felekezetek

23.§ A felekezetre vonatkozó általános eljárást szabályozó törvény keretében az államilag elismert felekezetek képviselői jogosultak, hogy szervezeti szabályzatuknak megfelelően önkormányzatilag igazgassák vagyonit és pénzügyeiket, amennyiben ténykedéseikkel nem ütköznek a közrendbe és közérkölciségbe.

24.§ Tilos a közigazgatási hatóságok beavatkozása, az államilag elismert felekezetek szertartási kérdéseibe.

25.§ Az államilag elismert felekezetek minden egyenlő iskolázottságú és egyenlő rangfokozatú papját az állam egyenlően fizeti, amennyiben az illető felekezet eléri azt a lélekszámot, amelyet a felekezetekre vonatkozó eljárást szabályozó törvény előír ahhoz, hogy állami támogatást élvezhessenek.

III. Záró és átmeneti rendelkezések

26.§ A nemzetiségi miniszter közös egyetértésben az igazságügyminiszterrel törvényhozásilag intézkedni fog, hogy az 1939. július 27-én a Hivatalos Lapban közzétett 171 számú, a román állampolgárság elnyerésére vonatkozó törvényt módosító és kiegészítő törvényerejű rendelet alapján beadott és el nem intézett kérvények elintézésére egy újabb beiratási határidő adassék.

27.§ A nemzetiségi miniszter gondoskodik a jelen törvény rendelkezéseinek

*La
külön-
bözők!*

*It az
alkalmazás-
ról van
szó!*

*ez a
végleges
rövid-
rejt!*

(a véglegesen: kivétel a vallási gyűjtemények - m!)

végrehajtásáról.

Bármilyen vallású vagy nemzetiségű román állampolgárnak az e törvényben lefektetett alapelvek megsértése vagy téves alkalmazása miatti panaszait a nemzetiségi minisztériumhoz kell intézni.

28.§ Minden előbbi, a jelen törvénnyel ellentétes, törvényes vagy rendeleti intézkedés hatályon kívül helyeztetik.

Világosság, 1944. december 10.

Még egy bevezető!